

SCJP/K – okruh 11

Zadání: Pronomina a numeralia Charakteristika a základní rysy. Druhy, typy a slovtvorné způsoby. Praktické užití. Typografická pravidla. Metody a postupy při výuce, aktivity procvičování. Mezipředmětové vztahy.

Pronomina

- 1) Charakteristika, druhy zájmen
- 2) Deklinace, rozdělení na rodová/bezrodá
- 3) Slovtvorba neurčitých a záporných zájmen

Pravopisné obtíže v užívání zájmen

- 4) Doubletní tvary osobních zájmen mě / mně / mi
- 5) Rozdíl významu ji /jí, naši / naší
- 6) Užití s sebou x sebou
- 7) Rozdíl významu jejích x jejich
- 8) Varianty s náslovným j-/ň- u zájmen on, ona, oni
- 9) Hovorová substantivizovaná podoba přivlastňovacích zájmen (*naši*)
- 10) Sémantický rozdíl jaký x který
- 11) Rozdíl v užití tázacích a vztažných zájmen

Numeralia

- 12) Charakteristika, druhy, určitá x neurčitá
- 13) Deklinace numeralií
- 14) Vyjádření kvantity jinými slovními druhy
- 15) Pravopisná a typografická pravidla užívání číslovek

Obsah učiva z této oblasti v učebnicích čj nakl. Nová škola Brno

2. r:

78: slovní druhy – přehled

3. r:

Slovní druhy – rozdělení ohebná/neohebná – mění /nemění tvar,

68: **Zájmena**: zastupují (on/ona/ono) a ukazují (ten/ta/to)

68: **Číslovky**: čísla, počet, pořadí (ot. kolik, kolikátý, kolikrát, kolikanásobný?)

73: Opakování sl druhů

4. r:

34: Slovní druhy: rozdělení skloňovat x časovat, neohebná, 35: podrobný přehled i s charakteristikou a příklady, 36/5, celá tab., 52, 53/2

96–107: **Zájmena podrobně**: charakteristika, druhy, osobní, přivlastňovací – rozliš ji x jí, naši x naší atd. 97/6, ukazovací, tázací, vztažná, neurčitá, záporná, skloňování zájmen osobních (já, ty, se), + krátké / dlouhé tvary

110–115: **Číslovky podrobně, číslovky x číslice, určité/neurčité, druhy tabulka 111, 111/4**, skloňování dvě/obě, tři, čtyři, čtení roků

Opakování všech slovních druhů

Zjistit zařazení problematiky v RVP

SCJP/K – okruh 12

Zadání: Mluvnické kategorie verb. Charakteristika a třídění sloves. Mluvnické kategorie a slovesné třídy. Zvláštnosti v osobě, čísle a čase. Didaktické aspekty výuky verb. Role verb v komunikaci. Aktivity a hry vhodné pro výuku a procvičování verb.

Verba

1. Charakteristika verb, druhy, mluvnické kategorie (viz tabulka níže)
2. Verba plnovýznamové x neplnovýznamová (sponová, modální, fázová), verba zvrtná
3. Verba předmětová, bezpředmětová

Osoba / persona (1.–3.) + číslo / numerus (sg., pl.) – posuny v osobě a čísle

4. Vykání, onkání, onikání
5. Autorský plurál, plurál majestátní
6. Posuny osob z expresivních důvodů

Čas / tempus

7. Tvoření tvarů vyjadřujících přezens, préteritum, futurum
8. Přezens aktuální, neaktuální, používání v komunikaci (zvláštnosti: vyjádření budoucnosti *prézentem a naopak*), přezens historický, přezens gnómický

Způsob/ modus

9. Slovesné způsoby v češtině + jejich používání v mluvě

Rod / genus – činný, trpný

10. Trpný rod opisný, trpný rod zvrtný

Vid / aspekt

11. Slovesa dokonavá, nedokonavá, vidové dvojice, slovesa obouvidová

Role verb v komunikaci: vyprávěcí postup

Tabulka slovesných tvarů

název tvaru	příklad	*	název tvaru	příklad	*
infinitiv	vařit	J,N	přechodník přítomný	vaře, vaříc, vaříce	J,N
indikativ préterita	vařil jsem	S,U	přechodník préteritní	vařiv, vařivši, vařivše	J,N
indikativ přítomný	vařím	J,U	pasivum opisné	byl vařen	S,U
indikativ futura	budu vařit	S,U	pasivum zvrtné	vařilo se	S,U
imperativ	vař!	J,U	<i>Z verb se tvoří další slovní druhy, např.:</i>		
kondicionál přítomný	vařil bych	S,U	substantivum verbální	vaření	
kondicionál préteritní	byl bych býval vařil	S,U	adjektivum verbální	vařený, vařící atd.	

*tvar jednoduchý / složený: J/S; určitý / neurčitý: U/N

Obsah učiva z této oblasti v učebnicích čj nakl. Nová škola Brno

2. r:

78: slovní druhy – stručný přehled + 1. Seznámení se slovesy (84/12)

3. r:

Slovní druhy – rozdělení ohebná/neohebná – mění /nemění tvar, stručné informace ke každému slovnímu druhu

69: **Slovesa** (opak. + rozšiř.): co os., zv. + věci dělají NEBO SE S NIMI DĚJE),

80: **Slovesa:** (80/3), 81–85: procvičování osoba, číslo, čas,

86: **Infinitiv**, 87, **Zvrtná** slovesa

88: **Časování** sloves (být, nést) v přítomném čase – tabulka

4. r:

35: Opakovací přehled slovních druhů, rozdělení skloňovat x časovat, neohebná 36/5,

66: **Slovesa:** tvar **určitý x neurčitý**, opakování, co znají (66), **jednoduché x složené, zvrtné tvary**

68–72: Časování v přítomném, budoucím, minulém

5.r:

35: **PŘEDPONY S-, Z-, VZ-** (význam dohromady, z povrchu pryč, / změny stavu, dokončení děje... vzhůru – pravidlo s.35, dvojice: 36/5,6

52: Opakovací přehled slovních druhů – celá tab., 53/2

81–95: **SLOVESA PODROBNĚ:** opakování – poučky, zvrtné x předložka s: 82/7a, rozliš jsem x sem: 85/4,

84–95: :SLOVESNÉ ZPŮSOBY, 84: ČASOVÁNÍ SLOVES, Časy: čas budoucí – složeným a jednoduchým tvarem, čas minulý: PŘÍČESTÍ ČINNÉ

92: TVARY ROZKAZOVACÍ ZP. – nevyjadřují čas, PODMIŇOVACÍ ZP – ZVLÁŠTNÍ TVARY bych, bys...

Zjistit zařazení problematiky v RVP

SCJP/K – okruh 13

Zadání: Neohebné slovní druhy. Charakteristika, dělení a gramatická role. Praktické využití. Přechody v rámci slovních druhů. Didaktické aspekty problematiky. Aktivity a hry procvičující problematiku neohebných slovních druhů.

Adverbia/ příslovce

1. Charakteristika + druhy adverbii (+ otázky, jak se na ně ptáme), adverbia zájmenná, adverbia modální
2. Slovtvorba **adverbii**: příslovečné spřežky, odvozování z adjektiv (*přípony*)
3. Stupňování adverbii (příponou – pravidelné, nepravidelné; stupňování opisné)

Prepozice / předložky

4. Charakteristika předložek, Předložky původní a nepůvodní (vznik)
5. Třídění dle spojitelnosti s pády

Konjunkce / spojky

6. Charakteristika spojek
7. Spojky souřadící a podřadící (příklady + druhy vztahů, které vyjadřují)

Partikule / částice

8. Charakteristika částic, základní druhy: přací, odpověďové, modifikační (modálně použité původně jiné slovní druhy)

Interjekce/ citoslovce

9. Charakteristika citoslovcí
10. Druhy – pocitová, zvukomalebná (onomatopoická), obecně kontaktová, vzniklá z 5. pádů substantiv a z rozkazovacího způsobu sloves

Obsah učiva z této oblasti v učebnicích čj nakl. Nová škola Brno

2. r:

spojky (v souvislosti s větou)

86: předložky – v souvislosti se psaním – oddělení od slova (86/2)

3. r:

Spojovací výrazy: spojky + jiná slova (který, jaký, kdo, co, kde, kam...) – v souvislosti se souvětím – dokončují, tvoří věty, vyhledávají je

Slovní druhy – rozdělení ohebná/**neohebná** – mění /**nemění tvar**

70: **Příslovce:** místo/čas/způsob (kde/kdy/jak?), musí to být jedno slovo

71: **Předložky:** před podstatnými / přídavnými jm. / zájmeny / číslovkami (původní s, k, z..., dvojice: před/za, od/do, pod/nad,)

71: **Spojky:** spojují slova nebo věty (základní spojky a, i, ale, nebo, že, protože...)

72: **Částice:** zvolání, přání, výzva: ať, necht', kéž (což)

72: **Citoslovce:** city, nálady, výzvy, hlasy, zvuky

73: Opakování všech sl. druhů

4. r:

12: **předložka x předpona** (ne/lze vložit slovo mezi)

34: Opakování: Slovní druhy rozdělení ohebné (skloňují se, časují se), neohebné, 35: přehled 36/5,

38: předložka s, z: se 2. x 7. pádem

52: Přehled slovních druhů – **celá tab.**, 53/2, opakování, vyhledávání, určování všech slovních druhů

Zjistit zařazení problematiky v RVP

SCJP/K – okruh 14

Zadání: Stavba věty. Větné členy a jejich typy. Věty jednočlenné. Nevětné členy. Vztah shody, řízenosti a přimykání. Didaktické aspekty problematiky. Aktivity a hry vhodné pro výuku a procvičování větné stavby.

Větné členy

1. Přísudek (predikát), základem je sloveso v určitém tvaru, tzv. verbum finitum. Typy přísudků (přísudek slovesný: jednoduchý x složený; jmenný se sponou; přísudek vyjádřený citoslovcem)
2. Podmět (subjekt) – podmět vyj. sbst, zájmenem, podmět nevyjádřený, všeobecný
3. Shoda přísudkem s podmětem – pravopisná pravidla
4. Předmět (objekt), příslovečné určení (adverbiale) druhy, přívlastek (atribut) – shodný x neshodný, volný, těsný, postupně rozvíjející, několikanásobný + *příklady*, doplněk

Nevětné členy

5. Slovní druhy, které nejsou větnými členy + *příklady, příklady částic modifikačních*

Věta jednoduchá

6. Charakteristika věty jednoduché (rozdělení na věty s podmětem (dvojčlenné) a věty bez podmětu – jednočlenné (bezpodmětové) – typy jednočlenných vět, polovětná konstrukce: přístavek
7. Vztahy ve větě: podřadnost (hypotaxe) – shoda, řízenost, přimykání + *příklady*; souřadnost (několikanásobný větný člen).

Obsah učiva z této oblasti v učebnicích či nakl. Nová škola Brno

1.r:

Věta končí tečkou, ?, !, počet slov ve větě, nejdelší / nejkratší slovo, větné členy se nezmiňují.

2.r:

Pojem **Větný celek**: 1 věta: věta jednoduchá; 2a více vět: souvětí. Hledají nejkratší/nejdelší větný celek, doplnit 2. část souvětí (po spojkách a, i, nebo, ale, že, protože, aby, když i jen čárkou), hledat spojky, doplnit spojku, vyměnit za jinou (17–22), rozdělit souvětí na věty.

25: **Typy vět** (+ příslušná interpunkce): oznamovací, tázací, rozkazovací, práci (rozlišují účel věty, znaménko, melodie hlasu + další atributy, např. ať, nechť, kéž aj.)

3.r:

17: Základem věty je sloveso, **základní skladební dvojice** – podstatné jméno + sloveso (podmět + přísudek), **věta jednoduchá (VJ) + souvětí (S)**, vyhledávají slovesa

4.r:

78: **Stavba věty**: věta, VJ, S, **spoj. výrazy**: spojky, ale také zájmena, příslovce, popř. bezspojčně = interpunkce, info: čárka se nepíše před a, i, ani, nebo)

80: **Větný vzorec** (V1, ale V2 a V3)

81: **Podmět**: vždy v 1. pádě, vyjádřen podst. jm., příd. jm., zájm., popř. číslovkou (např. *Dva znamenají víc než jeden*). **Přísudek**: vyj. a) slovesem, b) být + přídavné jméno: *Pavel je veselý, Jan se stane lékařem.*

81: **Graficky: Podtrhávání** rovně (podmět), vlnovkou (přísudek) + spojkou nahoře; graf do prostoru.

82: **Podmět nevyjádřený**, pojmy: **základní větné členy, základní skladební dvojice.**

83: **Shoda přísudku s podmětem** (4 typy: Mživ/neživ, žen/stř). Přísudek se shoduje v osobě, čísle, rodě, v životnosti, pravidlo: Psaní koncovky v přísudku se řídí rodem

5. r.:

119: celkové opakování probraného 2–4. r., + **Podmět rozvitý, několikanásobný**

135: **Vj x souvětí**- souvětí není uvozovací věta a přímá řeč

136: spojování **vztažnými zájmeny a vztažnými příslovci**

140: **přímá x nepřímá řeč** a pravopis.

Zjistit zařazení problematiky v RVP

SCJP/K – okruh 15

Zadání: Charakteristika souvětí. Souvětí souřadné a podřadné. Spojovací výrazy. Ortografické zásady. Hlavní zásady při vyučování skladbě. Komunikační didaktické hry.

Souvětí podřadné

1. Charakteristika souvětí podřadného, vysvětlení pojmů věta hlavní, věta vedlejší, věta řídící, věta závislá.
2. Spojovací výrazy (tj. spojky podřadící, zájmena vztažná, zájmenná příslovce
3. Druhy vedlejších vět
4. Nepravé věty vedlejší (se spojkou *aby*, s pronominem *který*)

Souvětí souřadné

5. Charakteristika souvětí souřadného, druhy vztahů mezi větami hlavními, spojky souřadící

Nevětné výpovědi

6. Větné ekvivalenty a fragmenty (+ příklady)

Syntaktické vztahy v souvětí

7. Souřadnost (parataxe) – souřadící spojky a vztahy
8. Podřadnost (hypotaxe) – podřadící spojky

9. Hlavní metodické zásady při vyučování skladbě:

A) Určit, zda jde o větu jednoduchou (dvojčlennou, či jednočlennou), **nebo souvětí** (podřadné, či souřadné)

B) V případě souvětí:

- Určit počet vět v souvětí,
- Označit větu/y hlavní a vedlejší
- Ztvárnit graficky
- Určit vztahy mezi větami hlavními
- Určit druh vět vedlejších a spojovací výrazy
- Vše vyjádřit graficky
- Dále pokračovat v rozboru jednotlivých vět (viz dále)

C) V případě věty jednoduché:

- Určit větné členy, vyjít od podmětu a přísudku, dále určit členy na nich závislé, dále členy závislé na závislých, určit bližší typy
- Určit výrazy, které nejsou větnými členy a/ gramatické výrazy (spojky, předložky...), b/ komunikační výrazy (vokativy, citoslovce, částice aj.)

Rozložení syntaktického učiva na 1. stupni ZŠ viz tab. u okruhu. 14